

**ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»**

Надія Пещанюк,
координаторка центру підтримки студентів,
завідувачка відділення Відокремленого структурного підрозділу
Кам'янець-Подільського фахового коледжу,
Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»

Марина Волощук,
викладачка кафедри соціальної роботи,
психології та соціокультурної діяльності імені Т. Сосновської,
керівниця відділу міжнародних зв'язків, комунікації та
інноваційно-наукової роботи,
Навчально-реабілітаційний закладу вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
marinabormv@gmail.com

Інклюзивна освіта та реабілітація сьогодні є вкрай актуальними для України, адже суспільство сьогодні потребує фахової соціально-психологічної підтримки та професійного навчання, що інтегрується з реабілітацію, підготовка фахових спеціалістів у цій галузі та адаптація усіх членів суспільства, імплементація інклюзивних стандартів та підходів до сприйняття усіх процесів у суспільстві набувають особливої актуальності в період воєнного часу. З 2017 р. в Україні відбуваються активні кроки до розвитку інклюзивного навчання, створенню безбар'єрного середовища для усіх учасників освітнього процесу в закладах освіти та в сучасному соціумі. Інклюзивна освіта та навчання є актуальним та важливим у розвитку освіти і науки України під час воєнного стану і в період повоєнного її відновлення.

У підготовці майбутніх фахівців в закладах освіти фахової передвищої та вищої освіти вбачаємо важливу роль у соціалізації молоді, в тому числі молоді з інвалідністю, створення безбар'єрного інклюзивного простору для усіх учасників освітнього процесу.

У системі вивчення проблем інклюзивної освіти та інклюзивного навчання важливо відзначити багатовекторність парадигм з урахуванням міжнародних стандартів, кейсів країн ЄС, свобод та цінностей, фундаментальним в яких є людиноцентриська модель та соціальні потреби кожного члена суспільства.

Концептуальні основи щодо впровадження інклюзивності та інклюзивної освіти в системі вищої освіти втілюються в наукових статтях та працях: Т.Боднар [1], інтеграція дітей в загальноосвітніх закладах освіти в статті В. Бондаря [2], концептуальні особливості інклюзивної освіти в роботах А. Колупаєвої [3], концептуальні підходи до впровадження інклюзивної освіти в закладах вищої освіти в роботі К. Кольченко та Г. Нікуліної [4], проблема мотивації учіння майбутніх фахівців в інтегрованому освітньому середовищі висвітлюється в дослідженні Л. Сердюк [5], особливості супроводу студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі досліджено в праці П. Таланчука [6].

В умовах трансформаційних процесів в Україні, пов'язаних з пандемією, війною, набуває актуальності проблема інклюзивної соціалізації, важливою умовою якої є процес адаптації дитини та особи з інвалідністю до повноцінної життєдіяльності в суспільстві, освоєння системи, а також мережі соціально-економічних взаємовідносин у соціумі, створення сприятливих умов для формування системи гуманістичних цінностей та професійних особистісних напрямків, *hard і soft skills* задля ефективною взаємодії у соціумі.

У дискурсі розвитку інклюзивного соціуму в період інформаційних трансформацій, кожна особистість має можливість бути долученим до усіх сфер життєдіяльності суспільства.

У цьому контексті варто зазначити, що Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут» (до 2021 року - Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний

соціально-економічний коледж) – це заклад вищої освіти, в якому в повній мірі реалізуються переваги інклюзивного навчання: створюються сприятливі умови для соціальної інтеграції осіб з інвалідністю, а також молоді, яка не має порушень здоров'я, які, окрім навчальної діяльності, залучені до різних видів культурно-освітньої, науково-дослідної, соціально-молодіжної, реабілітаційної діяльності. Впродовж навчання в Інституті студентам задля збереження і покращення фізичного й психологічного здоров'я пропонується індивідуальна програма для, шляхом надання комплексу реабілітаційних заходів та соціально-психологічного супроводу, який інтегрується з навчанням та ін.

Таким чином, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» провадить інноваційну освітню діяльність, пов'язану з наданням вищої освіти на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівні.

Інститут визначив пріоритети безпеки, рівності, безбар'єрності у фізичному, навчально-науковому, фізкультурно-спортивному та реабілітаційному просторі нашого Інституту для усіх здобувачів освіти. Інститут розвиває традицію рівного навчання та інтеграції у соціум дітей/осіб з інвалідністю стійкій взаємодії з молоддю без порушення здоров'я під час навчання, та позааудиторний час.

Серед загальної кількості здобувачів освіти НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» - 70% студенти з числа маломобільних груп, з порушенням опорно-рухового апарату, слуху, зору, діти-сироти, діти позбавлені батьківського піклування, особи з їх числа.

*Інклюзивне освітнє середовище КПДІ будується через супровід
за різними напрямками:*

- Освітньо-педагогічний та інклюзивно-виховний супровід;
- Оздоровчо-реабілітаційний супровід
- Психолого-педагогічний супровід
- Фінансово-юридичний супровід

Освітньо-педагогічний супровід охоплює наступні сектори:

- Сектор моніторингу та забезпечення якості освітнього процесу
- Сектор планування, організації та контролю освітнього процесу (індивідуальні кейси супроводу) та ін.

Складність викладання полягає в тому, що викладач, плануючи заняття має враховувати особливості розвитку здобувача. Знати, як дисфункції впливають на особливості сприйняття.

- Супровід осіб з ООП в тому числі з порушенням слуху (гурток української жестової мови «Відчуй»)
- Сектор працевлаштування. Налагоджена співпраця з центрами зайнятості регіону та Фондом соціального захисту осіб з інвалідністю. Це дає реальні результати, збільшується кількість випускників, які можуть бути працевлаштовані.

Діяльність Інституту - унікальна, адже в ній поєднується освітньо-наукова діяльність та соціально-реабілітаційна – надання реабілітаційних послуг для здобувачів освіти, особам з інвалідністю, особам позбавленим батьківського піклування, особам з їх числа, а під час війни – допомога захисникам країни та внутрішньо переміщеним особам.

З метою спортивної реабілітації студентів з інвалідністю в нашому закладі активно розвиваються Паралімпійські види спорту – волейбол сидячи, бочче, футбол.

Тому важливу роль відіграє Оздоровчо-реабілітаційний та фізкультурний центр, який є спеціальним навчально-реабілітаційним підрозділом НРЗВО КПДІ. В ЗВО утворено мультидисциплінарну реабілітаційну команду супроводу для студентів Інституту та його структурних підрозділів, а саме:

- *Сектора фізичної реабілітації*, в якому працюють реабілітологи, що, згідно рекомендацій індивідуальних програм реабілітації складають алгоритм супроводу/програму реабілітації (ерготерапія, кінезіотерапія, іпотерапія) за нозологіями, є групові та індивідуальні

заняття.

- *Сектора медичної реабілітації, в якому здійснюють свою діяльність лікар з фізичної реабілітації, сестра медична з масажу, супроводжувач осіб з інвалідністю - Алгоритм лікувального масажу за нозологіями*
- *Сектора фізичної культури та спорту (інваспорту).*
- *Сектор організації дієтичного збалансованого харчування (супровід студентів, які харчуються за державні кошти).*
- *Сектора творчої інклюзивної самореалізації та виховання.*

На жаль, кількість дітей та осіб з інвалідністю в Україні невпинно зростає, що пов'язано з війною та численними злочинними діями рф проти України.

З початку війни в Інституті було осучаснено укриття, переобладнано в навчальні аудиторії з спеціальними умовами для осіб з інвалідністю, проведено Інтернет та вільну Wi-Fi зону для безбар'єрного навчання студентів закладу. У тісній співпраці з ГО ЗПІМІ «Безбар'єрність», члени якої через міжнародні організації та благодійні фонди здійснили придбання генератора для потреб медичного пункту в студентському гуртожитку закладу, а також генератора та портативної електростанції для навчання студентів.

В закладі продовжуватиметься осучаснення безпекових заходів для учасників освітнього процесу, які є пріоритетними для усіх закладів освіти, в рамках імплементації спільних проєктів співпраці ЗВО.

Здобувачі освіти Інституту є активними членами суспільства, розвивають громадські ініціативи щодо створення архітектурної доступності у міському просторі, усунення стереотипів у взаємодії суспільства з дітьми та особами з інвалідністю.

Список використаних джерел:

1. Боднар Т. І. Створення інклюзивного освітнього середовища в системі вищої освіти України. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2014. No. II (14). Issue: 27, P. 20–24.
2. Бондар В. Інтеграція дітей з обмеженими психофізичними можливостями в загальноосвітні заклади: за і проти. *Дефектологія*. 2003. № 3. С. 2–5.

3. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти. *Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник* / Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. ; за заг. ред. Л. І. Даниленко. Київ, 2007. 128 с.

4. Кольченко К. О., Нікуліна Г. Ф. Концептуальні підходи до впровадження інклюзивної освіти у вищих навчальних закладах. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. Київ : Університет «Україна», 2013. № 10 (12). С. 12–22.

5. Сердюк Л. З. Психологія мотивації учіння майбутніх фахівців в інтегрованому освітньому середовищі : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.01. Київ, 2013. 432 с.

6. Таланчук П. М., Кольченко К. О., Нікуліна Г. Ф. Супровід навчання студентів з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі : навч.-методичний посібник. Київ, 2003. 72 с.